

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) <http://www.imkby.gr> - (e-mail) info@imkby.gr

Άριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/192

Έν Καισαριανῇ τῇ 22α Ἀπριλίου 2025

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 314η

Πρός

τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους Πρεσβυτέρους
τούς Ἱεροκήρυκες καί τούς Ἐφημερίους
τούς Ἱερολογιωτάτους Διακόνους
καί τίς Ὀσιώτατες Μοναχές
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Θέμα : «Ἡ Ἀ Οἰκουμενική Σύνοδος»

Ἡ ἐπέτειος τῶν 1700 ἐτῶν κατά τό διανυόμενο ἔτος 2025 (325μ.Χ.-2025) ἀπό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀ Οἰκουμενικῆς Συνόδου στήν Νίκαια τῆς Βιθυνίας, μάς δίδει τήν κατάλληλη ἀφορμή νά ἀναφερθοῦμε γενικότερα στόν θεσμό τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί εἰδικώτερον στήν Ἀ Οἰκουμενική Σύνοδο.

Ἀ . Γενικά.

Ὁ ὅρος Σύνοδος, μέ ἔννοια τῆς συναθροίσεως «ἐπὶ τὸ αὐτό» τῶν ἐπισκόπων πρὸς ἐξέταση καί ρύθμιση γενικῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, καί μάλιστα πρὸς «ἀνάκρισιν τῶν δογμάτων τῆς εὐσεβείας», ἀπαντᾶται ἀρχικά στόν 37ο Ἀποστολικὸ κανόνα, ὁ δὲ ἀντίστοιχος λατινικὸς concilium (κονσίλιουμ) ἀπαντᾶται στόν Τερτυλλιανό.¹ Ἡ ἀρχὴ τῶν Συνόδων ἀνάγεται ἀρχικά στήν Ἀποστολική Σύνοδο ποὺ συγκροτήθηκε σὰ Ἱεροσόλυμα τὸ ἔτος 48 μ.Χ.²

Ἀπὸ τήν Ἀποστολική Σύνοδο οἱ Σύνοδοι ἀποτελοῦν θεσμὸ ἀποστολικό, μέ θεῖο κύρος καί ἀποφαίνονται περὶ πίστεως ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι, τὸ ὁποῖο ἐξέφραζαν οἱ Πατέρες, ποὺ συμμετεῖχαν ὅπως δηλώνεται μέ τὸ ἀποστολικὸ «ἔδοξε τῷ Ἀγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν». Καὶ κατὰ τὸν Μέγα Κωνσταντῖνο³ «Πᾶν γὰρ ὅ,τι δ' ἂν ἐν τοῖς ἀγίοις τῶν ἐπισκόπων συνεδρίοις πράττεται, τοῦτο πρὸς τὴν θεῖαν βούλησιν ἔχει τὴν ἀναφοράν». Δηλαδή κάθε τι ποὺ πράττεται στὶς ἁγίες Συνόδους τῶν ἐπισκόπων αὐτὸ ἔχει τὴν ἀναφορὰ πρὸς τὴν θεία βούληση. Οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ἦταν μεγάλες συνελεύσεις «ἐπὶ τὸ αὐτό» τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ ὅλη

¹ Βλ. De jejuniis 13.

² Βλ. Πράξεων 15,6 καὶ ἐξῆς.

³ Βλ. PG 20, 1080.

τὴν χριστιανικὴ οἰκουμένη, γιὰ νὰ συσχεφθοῦν καὶ ἀποφανθοῦν γιὰ σοβαρὰ δογματικὰ καὶ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, ποὺ ἀναφέρονταν σὲ ὁλόκληρὴ τὴν Ἐκκλησία, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀναγνωρίζονταν καὶ γίνονταν δεκτὲς οἱ ἀποφάσεις ποὺ ἐλάμβαναν.

Ἐχοντας αὐτὸ τὸν σκοπὸ οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ἀπέβησαν τὸ ὄργανο τῆς διατυπώσεως τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐπιβολῆς, παντοῦ καὶ πάντοτε, τῆς κοινῆς καὶ ὁμοιόμορφης Παραδόσεως αὐτῆς καὶ γιὰ τὴν πίστη καὶ τὸ πολίτευμα, ἀκόμα δὲ καὶ γιὰ τὴν καταπολέμιση τῶν διαφόρων αἱρέσεων καὶ γιὰ τὴν διαφύλαξη τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητας ποὺ στηριζόταν στὴν δογματικὴ κυρίως ἐνότητα, τῆς ὁποίας φορεῖς καὶ ἐγγυητὲς ταυτόχρονα ἦταν ἀκριβῶς οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι. Τέτοιες ἦταν οἱ πιὸ κάτω μνημονευόμενες ἀρχαῖες ἑπτὰ ἅγιες Σύνοδοι, τὶς ὁποῖες ἀναγνωρίζει μόνον ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία ὡς Οἰκουμενικὲς. Ἀπορρίπτει ὅμως αὐτὲς ποὺ συγκροτήθηκαν καὶ ἀναγνωρίσθηκαν ὡς Οἰκουμενικὲς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης -μεταγενέστερες 14 λατινικὲς Συνόδους- ἀπὸ τὴν λεγόμενη 8ῃ στὴν Κωνσταντινούλη (869/70) μέχρι τὴν 21ῃ στὸ Βατικανὸ (1962-1965), τὶς ὁποῖες θεωρεῖ ἀπλῶς ὡς γενικὲς Συνόδους τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ ἑπτὰ ἀρχαῖες ὄντως Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι, ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν ὑψίστη αὐθεντία στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, συγκαλοῦνταν ἀπὸ τοὺς αὐτοκράτορες, ἐξαιτίας κυρίως διαφωνιῶν στὴν πίστη ποὺ διαιροῦσαν τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Συμμετεῖχαν δὲ σὲ αὐτὲς ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὲς τοῦ ἀνατολικοῦ κράτους τὴν Β΄ καὶ τὴν Ε΄ ποὺ συγκλήθηκαν ὡς γενικὲς καὶ οἱ ὁποῖες ἔπειτα ἀναγνωρίσθηκαν ὡς Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι καὶ ἀπὸ τὶς Δυτικὲς Ἐκκλησίες. Ὅλες δὲ συνῆλθαν σὲ ἑλληνικὸ ἔδαφος, καὶ συμμετεῖχαν κυρίως ὁ αὐτὲς Ἐπίσκοποι ἀπὸ τὴν

ἀνατολή καὶ πρὸ πάντων Ἑλληνας ἐπίσκοποι μαζί μὲ μικρὸ ἀριθμὸ Δυτικῶν, καθὼς καὶ ἀντιπροσώπων τῶν Παπῶν ποὺ ἀπουσίαζαν καὶ προεδρεύοντο συνήθως ἀπὸ ἐξέχουσες προσωπικότητες πατριαρχῶν, ποὺ τοὺς συμπαρίσταντο αὐτοκράτορες ἢ ἀντιπρόσωποι αὐτῶν, περισσότερο γιὰ τὴν τήρηση τῆς τάξεως καὶ τὴν «εὐκοσμίαν».

Οἱ ἑπτὰ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι συγκροτήθηκαν κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Δ΄ μέχρι τὸν Η΄ αἰῶνα, διότι τότε συνετάραζαν τὴν Ἐκκλησία αἵρέσεις, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ὁποίων προέβησαν στὸν δογματικὸ καθορισμὸ τοῦ τριαδικοῦ καὶ τοῦ χριστολογικοῦ καὶ ἐν μέρει τοῦ ἐκ τοῦ δευτέρου ἀπορρέοντος σωτηριολογικοῦ δόγματος, διαμορφώνοντας ἔτσι τοὺς τρεῖς τούτους δογματικοὺς κύκλους, οἱ ὁποῖοι μέχρι σήμερα, ἀποτελοῦν τὸ κέντρο τῆς Ὁρθοδόξου Δογματικῆς. Ὡστε, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸ τὸ θετικὸ ἔργο, αὐτὲς εἶχαν καὶ ἀρνητικὸ, δηλαδὴ τὴν καταπολέμηση καὶ ἐκρίζωση τῶν αἱρέσεων, στίς ὁποῖες ἐπικρατοῦσε μονομερῶς ἡ φιλοσοφία, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἔκανε τὴν ἐμφάνισή του ὁ μεγάλος κίνδυνος τῆς παραμορφώσεως τῆς ἱστορικῆς ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως. Οἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐκφράζουν ἰδιαίτερα αὐτὸ τὸ ὁποῖο πάντοτε, παντοῦ καὶ ἀπὸ ὅλους συμφωνήθηκε καὶ θεμελιώθηκε πάνω σὲ δογματικὰ ζητήματα, καὶ ἔγιναν ἀποδεκτὲς ἀπὸ ὁλόκληρο τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ ἀπὸ τὸν Κλῆρο καὶ ἀπὸ τὸν λαὸ ὅλων τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, ὡς ἀλάθητες καὶ ὑποχρεωτικὲς.

Τὸ ἀλάθητον στίς ἀποφάσεις.

Ἄξιον παρατηρήσεως δὲ ἐδῶ εἶναι τὸ ὅτι ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ πλήρωμα ἢ τὸ ὅλον ἢ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ τὸ συναποτελοῦν ὅλοι οἱ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ποὺ πιστεύουν ὀρθόδοξα, λογίζεται στὴν Ὁρθοδοξία ὡς φορέας τοῦ ἀλάθητου τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ ὡς φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄργανο ἐκφράσεως τοῦ ἀλάθητου αὐτῆς εἶναι ἡ ἀνώτατη διοικητικὴ ἀρχή της, δηλαδὴ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, στὴν ὁποία ἀντιπροσωπεύεται τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας μὲ τοὺς ἐπισκόπους του, ποὺ δογματίζουν μὲ τὴν ἐπενέργεια καὶ ἔμπνευση καὶ ἐπιστάσια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Δὲν μπορεῖ, λοιπὸν, τὸ ἐκκλησιαστικὸ πλήρωμα, ἢ τὰ δύο μεγάλα τμήματα αὐτοῦ, τῶν κληρικῶν ἢ τῶν λαϊκῶν ξεχωριστὰ ἢ πολὺ λιγώτερο κάποιο ἄτομο ἢ κάποιος ἐπίσκοπος ἢ πατριάρχης ἢ Πάπας, νὰ δογματίζει ἔγκυρα καὶ αὐθεντικά, διότι αὐτὸ εἶναι ἀποκλειστικὸ δικαίωμα καὶ ἔργο μόνον τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν Ἐπισκόπων ποὺ μετέχουν ὁ αὐτές, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκφράζουν τὴν πίστη του.

Ἡ ὁμοφωνία στὶς ἀποφάσεις.

Μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι διατυπώνουν σὲ δογματικοὺς ὅρους τὴν ἀρχαιοπαράδοτη ὀρθόδοξο πίστη τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος, τὸ ὁποῖο ἀποδεχόμενο τὰ δεδομένα, ὡς σύμφωνα πρὸς τὴν κοινὴ συνείδηση καὶ πίστη του, ἀναγνωρίζει τὴν οἰκουμενικότητα αὐτῶν, ἡ ὁποία ἔτσι ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τὴν συμφωνία, καὶ τήν, μὲ ὁμοφωνία καὶ ἀγάπη, ἐνότητα τοῦ ὅλου σώματος τῆς Ἐκκλησίας ἢ ἐκ τῆς «*consensus Ecclesiae*» (=κονσένσους ἐκκλησίαιε) ὅλων τῶν χρόνων. Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι αὐτὴ ἡ ἀναγνώριση ἐκ μέρους τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος πρέπει νὰ νοεῖται μόνον ὡς ἀπλὸ ἐξωτερικὸ γνῶρισμα καὶ

τεκμήριο καὶ μαρτυρία τοῦ ἀλάθητου τῶν δογμάτων ποὺ ἀποφασίσθηκαν στὶς Συνόδους καὶ τῆς οἰκουμενικότητος αὐτῶν, ἐνῶ οἱ μετέχοντες σὲ αὐτὲς Ἐπίσκοποι διατυπώνουν ἀλάθητα τὰ δόγματα ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ θεία δικαιοσύνη ὑπὸ τὴν ἔμπνευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Οἱ εὐσεβεῖς αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου ποὺ θεωροῦσαν ὅτι ἦταν προστάτες καὶ φρουροὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως διατηροῦσαν τὸ ἀποκλειστικὸ δικαίωμα, κατόπιν ἐκκλησιαστικῆς αἰτήσεως, νὰ συγκαλέσουν τὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους, νὰ κηρύξουν τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν ἢ νὰ τὶς ἀναβάλουν, καθὼς καὶ νὰ κυρώσουν τὶς ἀποφάσεις αὐτῶν μετὰ τὴν λήξιν τῶν Συνόδων ἢ νὰ ἐκδώσουν ἰδιαίτερα διατάγματα, γιὰ νὰ ἀποκτήσουν αὐτὲς ἰσχὺ νόμου στὸ Κράτος. Ἔτσι, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος συνεκάλεσε τὴν Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ὁ Μέγας Θεοδόσιος τὴν Β΄, ὁ Θεοδόσιος ὁ μικρὸς τὴν Γ΄, ὁ Μαρκιανὸς καὶ ἡ Πουλχερία τὴν Δ΄, ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ 1ος τὴν Ε΄, ὁ Κωνσταντῖνος Πωγωνᾶτος τὴν ΣΤ΄, ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ 2ος τὴν Πενθέκτην καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ ΣΤ΄ μετὰ τῆς Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας τὴν Ζ΄. Ἄξιον παρατηρήσεως ὅμως εἶναι ὅτι οἱ αὐτοκράτορες ἀπέφευγαν νὰ ἀσκοῦν δικαίωμα ἐπεμβάσεως στὶς δογματικὲς καὶ λοιπὲς συζητήσεις τῶν Πατέρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οἱ ὅποιοι μόνον ἀποφαίνονταν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἐπὶ τῆς οὐσίας τῶν συζητουμένων θεμάτων μετὰ ἀπὸ ἐλεύθερη συζήτηση καὶ κρίση.

Ἐπομένως, οἱ ἐπίσκοποι Ρώμης, ὑποκείμενοι καὶ αὐτοὶ στὶς ἐπτὰ Οἰκουμενικὲς Συνόδους καὶ κρινόμενοι ὑπ' αὐτῶν, ὡς π.χ. ὁ Βιγίλιος ἀπὸ τὴν Ε΄ καὶ ὁ Ὀνώριος ἀπὸ τὴν ΣΤ΄, δὲν εἶχαν δικαίωμα οὔτε νὰ συγκαλέσουν τὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους, οὔτε νὰ ἐπικυρώσουν τὶς ἀποφάσεις τους, ἀλλὰ οὔτε κἂν παρευρέθησαν αὐτοπροσώπως σὲ μερικὲς ἀπὸ αὐτὲς, οὔτε ἀμφισβήτησαν τελικὰ τὰ παραπάνω δικαιώματα τῶν Αὐτοκρατόρων, οὔτε

ἐξάρτησαν τὸ κύρος τῶν Συνόδων ποὺ συγκλήθηκαν ἀπὸ τοὺς αὐτοκράτορες ἀπὸ τὴν δική τους ἔγκριση.

Ἡ συμμετοχή στὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους

Στὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους μετεῖχαν μὲ πλήρη δικαιώματα μόνον οἱ Ἐπίσκοποι, ἥτοι Πατριάρχες, Ἐξάρχαι, Μητροπολίτες, ἀπλοὶ Ἐπίσκοποι, παλαιότερα δὲ καὶ χωρεπίσκοποι. Μαζὶ μὲ αὐτοὺς μπορούσαν νὰ μετέχουν μὲ δικαίωμα ψήφου καὶ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, ἀλλὰ μόνον ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐπισκόπων ποὺ κωλύονταν νὰ παραστοῦν αὐτοπροσώπως, καὶ νὰ ἐκπροσωπήσουν τὴν περιοχὴ τους. Ἐπίσης, συμμετεῖχαν αὐτοί, χωρὶς δικαίωμα ψήφου, ὡς Γραμματεῖς ἢ Νοτάριοι ἢ καὶ σὲ ἄλλες βοηθητικὲς ἐργασίες τῶν Συνόδων καὶ τῶν Ἐπισκόπων, τοὺς ὁποῖους συνόδευαν καὶ ὑποβοηθοῦσαν μερικὲς φορὲς καὶ στὶς συνοδικὲς συζητήσεις ἢ τέλος, μὲ ἐντολὴ τῶν Συνόδων, συμμετεῖχαν καὶ αὐτοὶ στὴν συζήτηση μὲ τοὺς ἐτερόδοξους καὶ ἀνασκεύαζαν τὶς δοξασίες τους. Τέλος, καὶ μοναχοὶ καὶ λαϊκοί, ἰδίως θεολόγοι καὶ φιλόσοφοι, συμμετεῖχαν στὶς Συνόδους ὡς σύμβουλοι καὶ ἐρμηνευτές, βοηθώντας τους μὲ ποικίλους τρόπους στὸ ἔργο τους. Πρέπει νὰ προστεθεῖ δέ, ὅτι καὶ οἱ Ἐπίσκοποι δὲν συμμετεῖχαν ὅλοι ὑποχρεωτικὰ στὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους, ἐφόσον μιὰ τέτοια συμμετοχὴ τους δὲν θεωρεῖτο ὡς νομικῶς ἀναγκαία καὶ ἀπαραίτητη, ἀρκοῦσε ὅμως μόνον νὰ ἐκπροσωποῦνται ὅπωςδὴποτε ἐπαρκῶς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ οἱ διάφορες ἐκκλησιαστικὲς διοικήσεις καὶ περιφέρειες μὲ κάποιο ἀριθμὸ Ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι γίνονταν φορεῖς τῆς κοινῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως καὶ πίστεως τῶν δικῶν τους χριστιανῶν.

Οἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Μετὰ ἀπὸ ἐμπεριστατωμένες συζητήσεις οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ἐξέδιδαν πρῶτον μὲν σύμβολα ἢ ὅρους ἢ τόμους ἢ ὁμολογίες καὶ ἐκθέσεις, ποὺ ἀναφέρονταν στὴν δογματικὴ πίστη, δεύτερον δὲ κανόνες, ποὺ ἀναφέρονταν στὴν διοίκηση, τὴν εὐταξία, τὸ πολίτευμα καὶ στὸν ὁλόκληρο βίο τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἔπαιρναν θέση ὑποχρεωτικῶν νόμων γιὰ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ γιὰ τὸ Κράτος. Καὶ τὸ μὲν πρῶτο ἦταν κυρίως ἔργο τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τὸ δὲ δεύτερο ἦταν συνήθως ἔργο τῶν Τοπικῶν Συνόδων. Ὅχι λιγώτερο συνηθισμένο ὅμως εἶναι νὰ ἰσχύουν καὶ τὰ δύο, δηλαδή οἱ μὲν Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι νὰ ἐκδίδουν καὶ κανόνες, οἱ δὲ Τοπικὲς Σύνοδοι νὰ ἀσχολοῦνται καὶ γιὰ δογματικὰ ζητήματα.

Ἔτσι, οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ἐξέδωσαν, πλὴν τῶν ὅρων, καὶ κανόνες μὲ ἐξαίρεση μόνον τὴν Ε΄ καὶ τὴν ΣΤ΄, καὶ γιὰ αὐτό, συνεκλήθη ἡ ἐν Τρούλλῳ Σύνοδος ποὺ ἀποκλήθηκε Πενθέκτη, ἡ ὁποία, ἀφοῦ συμπλήρωσε τὸ ἔργο τῶν δύο προηγουμένων, ἐξέδωκε καὶ τοὺς κανόνες ποὺ παραλήφθηκαν ἀπὸ ἐκεῖνες ἢ, κατὰ τὸν Ζωναρᾶ καὶ τὸν Βαλσαμῶνα, τὸ ἐκείνων «*ύστέρημα, τὴν τῶν κανόνων ἐκθεσιν, αὕτη ἀνεπλήρωσε*».⁴ Ὡστε, ὅλες οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ἐξέδωσαν καὶ ὅρους καὶ κανόνες, καθὼς γράφουν καὶ οἱ Πατέρες τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μέγα Θεοδόσιο: «*συντόμους ὅρους ἐξεφωνήσαμεν, τὴν τε τῶν Πατέρων πίστιν τῶν ἐν Νικαίᾳ κυρώσαντες..., πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὑπὲρ τῆς εὐταξίας τῶν ἐκκλησιῶν ρητοὺς κανόνας ὠρίσαμεν*» (ἐπιπλέον ὠρίσαμε ρητοὺς κανόνες καὶ γιὰ τὴν εὐταξία τῶν Ἐκκλησιῶν».⁵ Ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανὸς ὁ Α΄, περιβάλλοντας μὲ τὸ κύρος τοῦ νόμου τὶς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὅρισε: «*θεσπίζομεν τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἀγίους ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, τοὺς*

⁴ Βλ. Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα Ἱ. Κανόνων ΙΙ, 294/300.

⁵ Βλ. Mansi VI, 651.

ὑπὸ τῶν ἁγίων ἑπτὰ Συνόδων ἐκτεθέντας ἢ βεβαιωθέντας τῶν γὰρ Συνόδων τὰ δόγματα καθάπερ τὰς θείας Γραφὰς δεχόμεθα, καὶ τοὺς κανόνας ὡς νόμους φυλάττομεν».⁶ Ἐπίσης καὶ: «Τοὺς δὲ θείους κανόνας οὐκ ἔλαττον τῶν νόμων ἰσχύειν καὶ οἱ ἡμέτεροι βούλονται νόμοι, θεσπίζομεν κρατεῖν μὲν ἐπὶ αὐταῖς τὰ τοῖς ἱεροῖς δοκοῦντα κανόσιν, ὡς ἂν εἰ καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἀνεγέγραπτο νόμοις...».⁷

Ἀλλ' ἐκτὸς ἀπὸ αὐτῆς τῆς κρατικῆς ἀναγνώριση, ὅλους τοὺς κανόνας τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ τῶν Τοπικῶν Συνόδων τοὺς ἐπικύρωσαν καὶ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι, καὶ μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο προσέδωσαν ὁ αὐτοὺς καθολικὸ καὶ ὑποχρεωτικὸ κύρος. Ἔτσι, ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος μὲ τὸν α' κανόνα της ἐπικύρωσε τοὺς συνοδικοὺς κανόνες ποὺ εἶχαν προεκδοθεῖ καὶ ἡ Πενθέκτη ἐν Τρούλλῳ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος μὲ τὸν β' κανόνα της ἐπικύρωσε τοὺς κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ποὺ προηγήθηκαν, τοὺς Ἀποστολικούς, τοὺς τῶν Τοπικῶν Συνόδων, δηλαδή, στὴν Ἀγκύρα, στὴν Νεοκαισάρεια, Γάγγρα, Ἀντιόχεια, Λαοδικεῖα, Σαρδική, Καρθαγένη καὶ Κωνσταντινούπολη, ἐπὶ Νεκταρίου καὶ Θεοφίλου, καθὼς καὶ τοὺς τῶν ἱερῶν Πατέρων, Διονυσίου Ἀλεξανδρείας, Πέτρου Ἀλεξανδρείας, Γρηγορίου Νεοκαισαρείας, Μεγάλου Ἀθανασίου, Μεγάλου Βασιλείου, Γρηγορίου Νύσσης, Γρηγορίου Θεολόγου, Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου, Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Γενναδίου Κωνσταντινουπόλεως καὶ Κυπριανοῦ Καρχηδόνας. Τέλος καὶ ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος μὲ τὸν α' κανόνα της ἐπικύρωσε χωρὶς διακρίσεις ὅλους τοὺς κανόνες, τοὺς «ἐκτεθέντας ὑπὸ τῶν ἁγίων σαλπίγγων τοῦ Πνεύματος, τῶν πανευφήμων Ἀποστόλων, τῶν τε ἐξ ἁγίων Οἰκουμενικῶν

⁶ Βλ. Νεαρά ρλα', κεφ. α', πρβλ. Βασιλικῶν βιβλ. ε', τίτλ. Γ', β'.

⁷ God, Just., I. 3.45.

Συνόδων καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθεισῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιούτων διαταγμάτων καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν».

Στὴν συνέχεια περιοριζόμαστε σὲ σύντομη ἀναφορὰ περὶ τῆς Ἀ Οἰκουμενικῆς Συνόδου:

Ἡ Ἀ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συγκλήθηκε ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Μέγα Κωνσταντῖνο στὴν Νίκαια τῆς Βιθυνίας ἐναντίον τοῦ αἵρεσιάρχου Ἀρείου, ἀπὸ τὶς 20 Μαΐου προκαταρκτικὰ καὶ ἀπὸ τὶς 14 Ἰουνίου ἐπίσημα, μὲ παρουσία τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου μέχρι τὶς 25 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 325. Ἡ Σύνοδος ἀποτελέσθηκε κατὰ μὲν τὴν ἐπικρατοῦσα παράδοση ἀπὸ 318 Πατέρες, κατὰ ἄλλες δὲ ἱστορικὲς μαρτυρίες ἀπὸ «ἐγγὺς τριακοσίων», ἀπὸ αὐτοὺς δέ, 5 μόνον ἀπὸ τὴν Δύση. Κύριος δὲ σκοπὸς αὐτῆς ἦταν ἡ καταδίκη τοῦ Ἀρειανισμοῦ καὶ ἡ θετικὴ διατύπωση τῆς ὀρθοδόξου δογματικῆς διδασκαλίας γιὰ τὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, διότι τὴν θεότητα Αὐτοῦ εἶχε ἀρνηθεῖ ἀπὸ τοῦ ἔτους 318 μ.Χ. ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πρεσβύτερος Ἄρειος. Τὸ πρῶτο, λοιπὸν, καὶ κύριο ἔργο τῆς Συνόδου ἦταν ἡ καταδίκη τῶν αἵρετικῶν πλανῶν καὶ κακοδοξιῶν τοῦ Ἀρείου καὶ τῶν ὁπαδῶν του, καθὼς καὶ ἡ διακήρυξη τῆς «πίστεως» ἢ τοῦ «συμβόλου» τῆς Νικαίας. Μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο, ἡ μὲν Σύνοδος καταδίκασε καὶ ἀναθεμάτισε, ὁ δὲ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐξόρισε τοὺς αἵρετικούς Ἄρειο, Σεκοῦνδο Πτολεμαῖδος καὶ Θεωνᾶ Μαρμαρικῆς στὴν Ἰλλυρία, ἀργότερα δὲ ἐξορίσθησαν στὴν Γαλλία καὶ ὁ Νικομηδείας Εὐσέβιος καὶ ὁ Νικαίας Θεόγνις, ἐπειδὴ ἀρνήθηκαν νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν καταδίκη τοῦ Ἀρείου καὶ δέχονταν τοὺς Ἀρειανούς, ἂν καὶ εἶχαν ἀποδεχθεῖ τὸ σύμβολο τῆς Νικαίας. Στὴν συνέχεια ἡ Σύνοδος διευθέτησε καὶ ἄλλα τρία ἐκκλησιαστικὰ

σχίσματα, δηλαδή, τὸ Νοβατιανό⁸, τὸ Σαμοσατιανό⁹ καὶ τὸ Μελιτιανό¹⁰, καθὼς ἐπίσης τερμάτισε καὶ τὶς ἔριδες γιὰ τὸν χρόνο τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα, καὶ ὅρισε ὅπως αὐτὸ ἑορτάζεται τὴν πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὴν πρώτη πανσέληνο τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας. Ἐπὶ πλέον, δέ ἀπέκρουσε τὴν ἀγαμία τῶν κληρικῶν καὶ μάλιστα τῶν ἐπισκόπων καὶ στὸ τέλος ἐξέδωκε καὶ εἴκοσι ἱεροὺς κανόνες.

Συμπερασματικὰ, παρατηροῦμε, ὅτι οἱ ἑπτὰ ἀρχαῖες Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ἀποτελοῦν μία ἀλυσίδα καὶ ἀδιάσπαστη σειρά, μὲ θαυμαστὴ συνέχεια καὶ ἐνότητα διδασκαλίας, μὲ τὴν ὁποία καθορίσθηκαν, ἀλάθητα κυρίως τὸ τριαδικὸ καὶ τὸ χριστολογικὸ δόγμα μὲ τὰ συναφῆ σωτηριολογικὰ καὶ ἄλλα δόγματα μέχρι τοῦ δόγματος τῆς τιμῆς τῶν ἁγίων εἰκόνων. Ὡς γνωστὸ δέ, στὶς δογματικὲς ἀποφάσεις αὐτῶν ἀποδίδει εὐλόγως ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία αἰώνιο κύρος, ἀπόλυτη ἀξία καὶ αὐθεντία καὶ καθολικὸ καὶ ὑποχρεωτικὸ χαρακτήρα, θεωροῦσα αὐτὲς ὡς τὰ κυριώτερα γραπτὰ μνημεῖα τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ ὡς κανονικοὺς καὶ

⁸ Τὸ Νοβατιανὸ σχίσμα, ἦταν μιὰ ἐκκλησιαστικὴ ἀπόσχιση, στὴν τοπικὴ ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης, ἡ ὁποία δημιουργήθηκε ἐξ' αἰτίας τῶν χρόνιων διαφωνιῶν ποὺ εἶχαν ἀναπτυχθεῖ στὸ ζήτημα τῆς αὐστηρότητας τῆς μετάνοιας τῶν πεπτωκότων καὶ τῶν βαρέως ἁμαρτησάντων. Ἡγέτης αὐτοῦ τοῦ σχίσματος ἦταν ὁ Νοβατιανός, ἓνας κληρικὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, ὑπέρμαχος τῆς αὐστηρῆς γραμμῆς κατὰ τῶν «πεπτωκότων», ποὺ διακρινόταν γιὰ τὴν ἰδιαίτερη καὶ βαθειὰ θεολογικὴ του κατάρτιση.

⁹ Ὁ Παῦλος Ἀντιοχείας ἢ Σαμοσατέας ἦταν χριστιανὸς ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιόχειας, συγγραφέας καὶ θεολόγος. Κατὰ τὸν Παῦλο τὸν Σαμοσατέα ὁ Θεὸς εἶναι μόνο Πατὴρ, ἐνῶ ὁ Λόγος καὶ τὸ Πνεῦμα ἀπρόσωπες δυνάμεις μέσα στὸν Θεό, ιδιότητες.

¹⁰ Τὸ Μελιτιανὸ σχίσμα ἢ Μελιτιανισμὸς ἀποτελοῦσε ἓνα ἀποσχιστικὸ ρεῦμα σὲ τοπικὴ ἐκκλησίᾳ τῆς Αἰγύπτου στὶς ἀρχὲς τοῦ 4ου αἰῶνα, τὸ ὁποῖο συνέβη μὲ ἀφορμὴ τοῦ ζήτημα τῶν Πεπτωκότων. Προεξάρχων τῆς ἀπόσχισης αὐτῆς ἦταν ὁ Μελέτιος (ἢ Μελίτιος), ἓνας δραστήριος ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας τῆς Λυκόπολης τῆς Αἰγύπτου μὲ ἀρχηγικὲς τάσεις, ὁ ὁποῖος καὶ ἐκδιώχθηκε ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Πέτρο Ἀ' Ἀλεξανδρείας.

αύθεντικούς καὶ ἀμετακίνητους γνώμονες τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ὡς ἐκ τούτου χρησιμοποιεῖ μόνον αὐτοὺς τοὺς οἰκουμενικοὺς δογματικοὺς ὄρους ὡς κύρια καὶ πρωτεύουσα πηγὴ τῆς δογματικῆς διδασκαλίας της, ισόκυρη καὶ ισότιμη πρὸς τὴν Ἀγία Γραφή. Ἐπίσης, ἡ δογματικὴ διδασκαλία περιέχει τὴν γνήσια Ἱερὰ Παράδοση, ἡ ὁποία μαζὶ μὲ τὴν Ἀγία Γραφὴ ἀποτελοῦν τὶς δύο ισόκυρες καὶ ἰσοδύναμες καὶ ἰσοστάσιες πηγές τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως.

Β . Εἰδικά

Περίληπτικά οἱ ἀποφάσεις τῆς Ἀ Οἰκουμενικῆς Συνόδου μποροῦν νά συνοψιστοῦν στὰ ἑξῆς:

1. Ἑρμήνευσε αὐθεντικῶς τὴν γραπτὴ Παράδοση τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ διεκήρυξε τὴν Μονοθεΐα, ἔτσι ὅπως ὁμολογεῖ στό Σύμβολο τῆς Πίστεως, ὅτι οἱ πιστοὶ πιστεύουν «εἰς ἓναν Θεόν».

2. Διεκήρυξε τὴν Τριαδικότητα τοῦ Θεοῦ, ἥτοι ὁμολογοῦμε καὶ προσκυνοῦμε Πατέρα, Υἱό καὶ Ἅγιο Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον.

3. Κήρυξε ὅτι ὁ Θεός εἶναι Πατέρας τῶν ἀνθρώπων, ὅπως δίδαξε ὁ Ἰδιος ὁ Κύριος, διδάσκοντάς μας νά ἀπευθυνόμαστε πρὸς τὸν Θεόν, ἀποκαλώντας Τον «Πάτερ ἡμῶν» (Κατὰ Ματθαῖον στ' , 9-13) καὶ μετὰ τὴν Ἀνάστασή Του πρὸς τοὺς Μαθητές Του «ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν» (Ἰωάννου κ' , 17).

4. Κήρυξε ὅτι ὁ Θεός εἶναι ὁ Δημιουργὸς πάντων «ὁρατῶν καὶ ἀοράτων».

5. Εἰσήγαγε τὸν ὄρο «ὁμοούσιος» γιὰ τὸ β' πρόσωπο τῆς Ἀγίας Τριάδος, τὸν Υἱό τοῦ Θεοῦ Πατέρα ἐρμηνεύοντας αὐθεντικῶς τοὺς λόγους

τοῦ Κυρίου, ὁ Ὅποῖος διεκήρυξε ὅτι : «*Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν*» (Ἰωάννου ι' , 30).

6. Διακήρυξε τὴν προαιώνια ὕπαρξη τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλία τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου : «*Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος*» (Ἰωάννου α' , 1).

7. Συνόψισε τὴν πίστη τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ στὰ ἑπτὰ πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

8. Δήλωσε τὸ ἀναλλοίωτο τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν λόγο τοῦ ἀποστόλου Παύλου «*Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτός εἰς τοὺς αἰῶνας*» (Πρὸς Ἑβραίους ιγ' , 8).

Ἡ Ἐκκλησία γιὰ τὴν σημασία ποὺ ἔχει τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως στὴν ζωὴ τῶν πιστῶν ἔκρινε ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν συμμετοχὴ τῶν πιστῶν στὰ Μυστήρια τοῦ Ἱεροῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς θείας Λειτουργίας τὴν ὁμολογία στὴν πίστη τῆς Ἀ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Παραλλήλως ἐνέταξε τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως στὶς Ἱερές Ἀκολουθίες ποὺ τελοῦνται στὴν θεία λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας.

Μετά πατρικῶν εὐχῶν καὶ ἀγάπης

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ Δανιήλ.

